

Rahandusminister Martin Helme kõne
Riigikogu täiskogu istungil 6. aprillil 2020
riigi 2020. aasta lisaelarvega seonduvate seaduste
muutmise eelnõu (169 SE) esimesel lugemisel

Austatud Riigikogu liikmed!

Oma äsja lõppenud, 2020. aasta lisaelarvet tutvustavas kõnes rääkisin teile meie ees seisvatest otsustest ning vajalikest muudatustest, et tagada Eesti eelarvepoliitika jätkusuutlikkus ning teha kõik selleks, et meie majandus pöörduks võimalikult kiiresti kasvuteele.

Head kolleegid! Puhkenud kriis on oma ulatuse ja mõju mõttes Eestis enneolematu ja valitsus on selle lahendamiseks valmis rakendama ulatuslikke meetmeid, et säilitada inimestele nende sissetulekud, toetada ettevõtluse püsijäämist läbi kriisi ning lõpuks tõusta taas sellest raskest majandusseisust.

Kõik majandussammud ja meetmed, mida valitsus on juba teinud või alles planeerib ja astub tulevikus, on suunatud nende mõjude leevendamisele. Me peame oma töönimesi ja ettevõtteid toetama, et meid tabanud langus oleks laugem, taastumine kiirem ning suudaksime raskustest väljuda võimalikult väikeste kahjudega. Tõhusate kriisiabimeetmete korral peaks normaalne majandustegevus taastuma tunduvalt kiiremini kui pärast eelmist kriisi.

Kujunenud raskes olukorras on juba saanud väga valusaid lööke mitmed meie majandussektorid, nagu majutus- ja toitlustusettevõtted, meelelahutus ja veondus. Üldine tarbimise vähenemine, vajalike tarneahelate katkemine ning laialdased rahalised raskused ähvardavad samas ka teisi valdkondi, mille kaotused on seni olnud väiksemad. Meie majanduse taastumise algpunkt ja kiirus sõltuvad paljudest teguritest, mida on praeguses olukorras väga raske täpselt mõõta. Suutmata praegust olukorda ja lähima aja arenguid täpselt määrata, on raske leida ka prognoosimudelit, millega meie tulevikku hinnata. Taastumine sõltub esiteks muidugi sellest, kui kaua praegused koroonaviiruse tõkestamiseks seatud piirangud kestavad nii meil kui ka teistes riikides. Samuti on väga oluline säilitada selle kestel võimalikult suurel määral meie inimeste igapäevased sissetulekud, meie inimestele leib laual, ettevõtjate elujõud ning kõigi julgus tarbida ja ka majandustehinguid teha.

Vabariigi valitsus on ette valmistanud kaks seaduste muutmise paketti, mis sisaldavad meetmeid COVID-19 põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks ning nende tagajärgede leevendamiseks. Eelnõu eesmärk on luua seaduslik baas COVID-19 viiruse levikuga seonduvate meetmete kasutuselevõtuks, mille rahaline pool tagatakse riigi 2020. aasta lisaelarvega. Teine pakett puudutab seaduste muutmist koroonakriisi lahendamiseks eriolukorras, mida kehtivad seadused ei võimalda ja mille muutmise pole otseses seoses lisaelarvega.

Eelnõu 169 SE hõlmab endas ühtekokku 18 seadusmuudatust, mis on vajalikud lisaeelarvega tehtud otsuste ellu rakendamiseks. Eelnõus toodud sätted võib grupeerida viieks:

1) muudatused seadustes, millega on kehtestatud rahaliste arvestuste alused ning eri määrasid, mis lõpuks kajastuvad summadena lisaeelarves. Siia alla kuuluvad näiteks ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seadus, milles suurendatakse KredExi limiiti, mis võimaldab tal anda suuremal määral ettevõtjate pangalaenudele lisatagatise või töötuskindlustuse seadus, millega suurendatakse sihtkapitali vahendeid, millega rahastatakse kriisimeetmeid sihtfondide kasutamata vahendite arvelt või ka loovisikute ja loomeliitude seadus, millega leevendatakse piiranguid, et saaks maksta toetusi ja oleks võimalik neid taotleda;

2) maksusätted, millega kergendatakse majanduslikku toimetulekut ja toetatakse ettevõtjaid. Näiteks aktsiiside langetamine, millest kõige suurema mõjuga on diislikütuse aktsiisi langetamine Leedu tasemele. Eeldame, et aktsiisi langetamine vähendab diislikütuse hinda 14,5 eurosendi võrra liitri kohta. Aga ka 5000-eurone maksuvabastus erametsaomanikele, tööandjate ajutine vabastamine vähemalt kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise kohustusest ning Maksu- ja Tolliametile intresside tasumise peatamine ja intressimäära vähendamine ning madalama käibemaksu määra kohaldamine lisaks paberkandjal raamatutele ka elektroonilistele väljaannetele;

3) sotsiaalvaldkonna seadused, millega tagatakse eriolukorras teatud tegevuste jätkumine ning eriolukorras sotsiaalset kaitset pakkuvad seadused. Esimeste hulka lähevad eriolukorra ajal töövõime hindamise läbi viimine, püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse lõpptähtaja pikendamine, puude raskusastme pikendamine jne. Teiste alla näiteks Kaitseliidu liikmete tasustamine eriolukorras, kus kaasumise ajal puudub neil muu sissetulek, ravikindlustuse jätkumine ka isikutele, kelle eest ei maksta sotsiaalmaksu;

4) riigieelarvega seonduv – eriolukorra sätete loomine eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamisele, mis tähendab tavaolukorrast erinevat ajakava ja eriolukorras kasutatavate vahendite ülekandmise otsustamist. Kriisiga seonduvalt on ilmnenud vajadus täpsustada ka riigi võlakohustuste mõistet ehk täpsemalt, mis läheb suurima lubatud jäägi arvestusse ning selle jäägi suurendamist Riigikogu poolt. Nimetatutega seotud põhimõtteid ei muudeta, vaid kirjutatakse selgemalt lahti.

5) kogumispensioni teise samba maksete peatamine – edaspidi laekub sotsiaalmaksu pensioniosa 4 protsenti, mis varem suunati teise sambasse, riigieelarvesse. See võimaldab riigil kasutada seda raha kriisiolukorras vajaminevateks kuludeks. Teise samba maksete peatamisel 1. juulist 2020 kuni 31. augustini 2021 vähenevad riigi kulud 2020. aastal 141 miljoni euro võrra ja 2021. aastal 204 miljoni euro võrra (kokku 345 miljonit eurot). Lisaks suureneb ka tulumaksu laekumine kahel aastal kokku 8 miljoni euro võrra. Kokku on teise samba maksete peatamise prognoositav positiivne mõju riigieelarvele 2020. ja 2021. aastal 353 miljonit eurot.

Samal ajal suureneb teise sambaga liitunud inimese kogumispensioni 2-protsendilise makse peatamisel tema netopalk 2 protsendi võrra. Brutopalk ei muutu.

Vabariigi valitsuse heakskiidetud kriisileevendusmeetmete negatiivne mõju valitsussektori nominaalsele eelarvepositsioonile on sel aastal 1,145 miljardit eurot ehk 4,4 protsenti

sisemajanduse koguproduktist. Meetmed mõjutavad kõiki valitsussektori tasandeid, kuid enamik neist käib läbi riigieelarve.

Riigieelarve kulusid kasvatavad erinevad toetused kohalikele omavalitsustele uuteks investeeringuteks, samuti meetmed kultuuri ja spordi ning haridusasutuste toetuseks. Sotsiaalkindlustusfondide kulusid kasvatab 250 miljoni euro suurune Töötukassa tööturu toetusmeetmete pakett, samuti Haigekassa kulud haiguspäevade hüvitamiseks.

Head Riigikogu liikmed! Palun esitatud eelnõu toetada! Aitäh!